

LUPWILILI LWANDIKIGWE HA WAEBLANIA ULONGOZI

Lupwilili lwa Waebmania lulo lupwilili lwa kuwabweza wanhu mioyo lulagusa vija Yesu viyauvikize uhokozi bwando wa Lagano da Umwaka. Lupwilili lwa Waebmania lwandikigwa kamba masala. Mulupwilili lwa Waebmania muna ng'humbukila 60 na kugendelela kulawa Mdilagano da Umwaka zilagusa goya vija Yesu viyauvikize uhokozi na sang'hano za Mkulu wa Wakulu wose wa Nhambiko wa Kiyahudi. Sama ya kilamso kino, lupwilili luno lulondigwa luwagangamize Wayahudi wamtogole Kilisto. Lupwilili lwa Waebmania lolagusa vija Yesu viyauvikize Malagizo ga Musa giladi wakulu wa nhambiko sambiwalave nhosa kabili. Yesu katendeka nhosa sama ya vilozo vose, m'vipigiti vose. Wanhu wamtogole Kilisto wa mazua gano vivija wodaha kugangamizwa na lupwilili lwa Waebmania kugendelela kumkweleleza Yesu Kilisto, ayo yotutenda tweye tumtogole, na vivija tugendelela kwika nhamanila yetu kumwake (12:2).

Haduhu munhu yovitanga yalihi yandike lupwilili lwa Waebmania, ila wasomi wagelegeza kamba lupwilili luno lwandikigwa na mtumigwa wa Kilisto Paulo, Luka, ama Banaba. Vivija hakitangigwa kipigiti lupwilili luno vilwandikigwe, ila wanhu wayagwe wotogola kamba lwandikigwa hachugu cha

milao ya 70 songela viyavumbuke Kilisto. Wambo da Yelusalemu dibanangigwa mmilao ya 70 songela kuvumbuka kwa Yesu Kilisto, ila yandike lupwilili luno kodilongelela wambo da Yelusalemu kamba dikala ding'hali hadinabanangigwa. Lupwilili lwa Waebiania lwandikigwa mdiwambo da Loma (13:24) na vodahika kamba luzunguluswa mwa wanhu bwando wamtogole Kilisto.

Gali Mgati ya Ikitabu

1. Yandike lupwilili luno kolagusa kamba Yesu iyo mkulu ng'hani kubanza wahokozi wa Mulungu na wasenga wa Mulungu wa kuulanga (1:1—4:13).
2. Abaho kogendelela kulagusa kamba Yesu iyo mkulu ng'hani kubanza wakulu wa nham-biko awo wosang'hanika muna Ing'anda ya mulungu mdiwambo da Yelusalemu (4:14—7:28).
3. Vivija sang'hano ya Yesu ng'hulu ng'hani kubanza Lagano da Umwaka Mulungu diya-ditendile na wanhu zake kubitila Malagizo gayamgwelele Musa (8:1—10:31).
4. Viyeshile kusimulila kamba Yesu iyo mkulu ng'hani kubanza vinhu vose, yandike lup-wilili luno kolava ndagizi bwando za ku-sang'hana (10:32—13:17).
5. Hakimambukizo, komambukiza lupwilili luno na mbuli za kugangamiza wanhu na ndamsa (13:18-25).

Mbuli ya Mulungu Kubitila Mwanage

¹ Umwaka Mulungu kalonga na wahenga zetu mianza bwando na mnzila bwando kubitila wahokozi,

² ila muna gamazua gano ga kimambukizo kalonga na tweye kubitila Mwanage ayo ulumwengu ulumbigwe kubitila heyo, na yasaguligwe kuvihala vinhu vose.

³ Heyo iyo unang'hazi wa yenzi ya Mulungu na kalinga kabisa na vija viyali, yovitenda vinhu vose vigendelele kukala kubitila mbuli zake zili na mhiko. Viyamambukize kuvisegeza vilozo, kakala hanhu ha hishima kumkono wa ukulume wa Mulungu Mkulu.

Ukulu wa Mwana wa Mulungu

⁴ Mwana wa Mulungu kawa mkulu ng'hani kubanza wasenga wose wa Mulungu wa kuulanga, kamba vidili twaga Mulungu diyamgwelele vidili kulu ng'hani kubanza matwaga gao.

⁵ Kwavija Mulungu hamulongele msenga wake yoyose wa kuulanga,

“Gweye iyo Mwanangu,
lelo nigaluka Tataako.”*

Ama Mulungu hamulongele msenga wake yoyose wa kuulanga kamba,

“Nie nowa Tataake,
na heyo kowa Mwanangu.”†

⁶ Ila viyamgalile chaudele wake muulumwengu, kalonga,

* **1:5** Mbuli zino zolawa mkitabu cha ZABULI 2:7. † **1:5** Mbuli zino zolawa mkitabu cha 2SAMWELI 7:14; 1VIPIGITI 17:13.

“Wasenga zangu wose wa kuulanga wamtambikile heyo.”‡

7 Ila mmbuli ya wasenga zake wa kuulanga, Mulungu kalonga,

“Mulungu kowatuma wasenga zake wa kuulanga kamba beho,

na kamba moto ukwaka.”§

8 Ila mmbuli ya Mwana, Mulungu kalonga,

“Undewa wako, gweye Mulungu, wokala milongo yose!

Kowatawala wanhu zako bila uzenzeleganye.

9 Gweye konogelwa na ganogile na kugehila gehile.

Avo Mulungu, Mulungu wako, kakusagula gweye uwe uchana ya wayago,

mkukubaka mavuta gogala ndeng’ha.”*

10 Na vivija kalonga,

“Haichanduso, gweye Mndewa, kuilumba isi, na kuulumba ulanga na makono gako mwenyego.

11 Vino vobanangika, ila gweye kosigala.

Volala kamba vivalo.

12 Kovikunza kamba koti,

na vogaluka kamba vivalo.

Ila gweye kowa vivo mazua gose,

na ugima wako wowa bule nziga.”†

13 Mulungu hamulongele msenga wake yoyose wa kuulanga mbuli zino,

‡ 1:6 Mbuli zino zolawa mkitabu cha NG’HUMBUKILA YA TOLATI 32:43. § 1:7 Mbuli zino zolawa mkitabu cha ZABULI 104:4.

* 1:9 Mbuli zino zolawa mkitabu cha ZABULI 45:6-7. † 1:12 Mbuli zino zolawa mkitabu cha ZABULI 102:25-27.

“Kala kumkono wangu wa ukulume
mbaka vondaniweke wadumuka zako wawe
kamba kigoda cha kwikila magulu gako.”[‡]

¹⁴ Avo wasenga wa Mulungu wa kuulanga
iwo walihi? Hewo iwo loho womsang'hanikila
Mulungu na watumigwa na heyo kuwataza awo
wondawabokele ukombola.

2

Ukombola Mkulu

¹ Avo tolondigwa tugagoge ng'hani gaja gatuhu-
like giladi sambituhembeluswe kulawa muikweli
ino.

² Usenga upetigwe na wasenga wa Mulungu wa
kuulanga ha wahenga zetu woneka kuwa kweli,
na wose walekile kuukola ama waja waudulukile
wabokela nhaguso iwalumbile.

³ Todahaze kuhonyokwa kamba tuhauzabuza
ukombola mkulu kamba uno? Ukombola
awo Mndewa yakalile waichanduso kuupeta,
usindilwa kumwetu tweye na awo wamuhulike.

⁴ Vivija Mulungu kalava usindila mmbuli ino
mkutenda mizonza bwando, vilaguso, na mbuli
za mkanganyo, na mkugola nhunza ya Loho wa
Mulungu kamba viyalondile heyo.

Yondayatukombole

⁵ Mulungu hawekile wasenga zake wa kuu-
langu wawe watawala wa ulumwengu ukwiza,
ulumwengu utuupeta.

⁶ Ila hana hanhu Mzinyandiko Zing'alile
munhu imwe kamulongela Mulungu,

[‡] 1:13 Mbuli zino zolawa mkitababu cha ZABULI 110:1.

“Munhu iyo kinhu chaki hata umgese kamba vino?

Mwana wa munhu ayo yuumuhembekeza?

⁷ Mkipigiti kidodo kumtenda yawe hasi ya wasenga zako wa kuulanga,

kum'vaza mkungo wa yenzi na hishima,

⁸ na kwika vinhu vose hasi ya magulu gake.”*

Mkuvika vinhu vose hasi yake, Mulungu halekile kinhu chochose sambikiwe hasi yake. Hata avo mkipigiti kino hatuvona vinhu vose kuwa hasi yake.

⁹ Ila tomona Yesu, ayo mkipigiti kidodo yekigwe hasi ya wasenga wa Mulungu wa kuulanga, sambi kavazigwa mkungo wa yenzi na hishima sama ya mgayo wa ifa, giladi sama ya ngekewa ya Mulungu kolondigwa yalanze ifa sama ya wanhu wose.

¹⁰ Ilumba Mulungu, ayo sama ya heyo na kubitila heyo vinhu vose vilumbigwa, yamtende Yesu sambiyahungule hanhu mnzila ya migayo, giladi yawagale wanage bwando kuna iyenzi yake. Kwavija Yesu iyo mwanduso wa ukombola wao.

¹¹ Kwavija ayo yowang'aliza na awo wong'alizwa wose wana Tata imwe. Sama ya mbuli ino Yesu hona kinyala kuwakema hewo ndugu,

¹² kamulongela Mulungu,

“Nodipeta twaga jako ha ndugu zangu,

hagatigati ya wanhu wakutogole nokutogola gweye na nyila.”†

* **2:8** Mbuli zino zolawa mkitabu cha ZABULI 8:4-6. † **2:12** Mbuli zino zolawa mkitabu cha ZABULI 22:22.

13 Na vivija, “Nokwika nhamanila yangu kumwake.”‡ Na vivija kalonga, “Na hano hamoja na iwana wayanigwelele Mulungu.”§

14 Avo, kwavija wana wa Mulungu wana mulopa na nyama, na Yesu vivija kagaluka na kuwa na mulopa na nyama, avo kubitila ifa yamuhume ayo yali na mhiko za ifa, ayo yokemigwa Mwenembago.

15 Na Yesu kawafungula waja ugima wao wose wikigwe muunyakadala sama ya bwembwe da ifa.

16 Kwavija itangika kamba hezile kuwataza wasenga wa Mulungu wa kuulanga, ila kulutaza lukolo lwa Ablaham.

17 Avo, vinoga ng'hani heyo kugaluka kamba ndugu zake mmbuli zose, giladi yawe Mkulu wa Wakulu wose wa Nhambiko yali na bazi na nhamanila msang'hano ya Mulungu, na yailave mwenyego kuwa nhosa ya kuwasegezela wanhu vilozo vao.

18 Kwavija heyo mwenyego kagaya kipigiti viyakalile yogezigwa, avo kodaha kuwataza awo wali mkugezigwa.

3

Yesu Iyo Mkulu Kubanza Musa

1 Avo, ndugu zangu, mumtogole Kilisto na mkemigwe na Mulungu, mgelegezeni Yesu, ayo Mulungu yamtumile kuwa Mkulu wa Wakulu

‡ 2:13 Mbuli zino zolawa mkitabu cha ISAYA 8:17. § 2:13 Mbuli zino zolawa mkitabu cha ISAYA 8:18.

Wose wa Nhambiko wa nhamanila ituilonga mwa wanhu.

² Kakala na nhamanila ha Mulungu yamsagule heyoy, kamba Musa viyakalile na nhamanila msang'hano yake Mng'anda ya Mulungu.*

³ Munhu yozenga ng'anda kobokela hishima bwando kubanza ng'anda yenyego. Vivija na Yesu kalumba kugweleligwa hishima ng'hulu kubanza Musa.

⁴ Kwavija kila ng'anda izengigwa na munhu, ila Mulungu iyo mzenzi wa vinhu vose.

⁵ Musa kakala mtumigwa yalibule uzenzeleganye Mng'anda ya Mulungu giladi yazilonge mbuli zondazilongwe na Mulungu mazua ga hamwande.

⁶ Ila Kilisto iyo Mwana yalibule uzenzeleganye Mng'anda ya Mulungu. Na tweye twa ng'anda yake kamba tuhananahila ugangamalo wetu na tamanilo dituitopela.

Kuhumula kwa Wanhu wa Mulungu

⁷ Avo, kamba viyolonga Loho wa Mulungu, "Muhahulika dizwi da Mulungu lelo,

⁸ sambimuitende mioyo yenu kuwa midala kamba wahenga zenu viwakalile, avija viwamdulukile heyoy, kipigiti kija viwakalile muluwala, avija viwamgezile heyoy.

⁹ Ako wahenga zenu kuwanigazile na kunigeza, hata kamba wakala wazonile sang'hano zangu mmilao malongo mane.

* **3:2 Ng'anda ya Mulungu** hano nhegulo yake wanhu wa Mulungu.

10 Kino kicho kilamso niwonela lusango mulelo
uja, na nilonga,
'Mazua gose hawanitegeleza,
hawazigoga ndagizi zangu.'

11 Avo nigevuzika na kuiduila, nilonga,
'Hawengila muisi ya mhumulo!' "†

12 Avo, ndugu zangu, teganyeni, sambikuwe
na munhu mmwanza wenu yondayawe na moyo
wihile na uleka kumtogola Mulungu, awo won-
daumtende yamuleke Mulungu yali na ugima.

13 Muigangamize wenyege kwa wenyege
mazua gose, kipigiti ing'hali lelo, giladi
sambikuwe na munhu mmwanza wenu
yondayavwiziligwe na vilozi na kugeligwa udala
giladi yamdulukile Mulungu.

14 Kwavija kamba tuhananahila mbaka haki-
mambukizo kamba vitukalile haichanduso, tw-
eye towa wanhu tuli hamoja na Kilisto.

15 Kamba Nyandiko Zing'alile vuzilonga,
"Kamba uhahulika dizwi da Mulungu lelo,
sambiutende moyo wako kuwa mdala,
kamba viwakalile wahenga zenu
viwamdulukile Mulungu."‡

16 Wanhu walihi wahulike dizwi da Mulungu
na kumdulukila? Si waja wose wasegezwe muisi
ya Misili hasi ya ulongozi wa Musa?

17 Walihi Mulungu yakalile na lusango nawo
mmilao malongo mane? Si waja watendile
vilozi, awo wadanganhikile muluwala?

† 3:11 Mbuli zino zolawa mkitababu cha ZABULI 95:7-11. ‡ 3:15
Mbuli zino zolawa mkitababu cha ZABULI 95:7-8.

18 Wanhu walihi Mulungu iyawaduilile kamba hawengila muisi ya mhumulo ako kondayawatende wahumule, kamba si awo wamdulukile?§

19 Avo tona kamba hawadahile kwingila muisi ya mhumulo kwavija hawatogole.

4

1 Avo kwavija kilagano cha kwingila hanhu hake ha kuhumulila king'hali, tuteganye kamba munhu yoyose mmwanza wenu sambiyahumwe kwingila hanhu haja.

2 Kwavija tuuhulika Usenga Unogile kamba viwauhulike hewo. Wauhulika, ila hauwagwelele nzamo, kwavija viwauhulike hawatogole mnamanila.

3 Avo tweye tutogole tokwingila hanhu haja ha kuhumulila, kamba Mulungu viyalongile,
“Mulusango lwangu niiduila,

‘Hawengila hanhu hangu ha kuhumulila!’ *
Mulungu kalonga mbuli ino hata kamba sang'hano yake ikala imalile songela kipigiti chayaulumbile ulumwengu.

4 Kwavija hanhu hamoja muna Izinyandiko Zing'alile zodilonga zua da saba kamba vino,
“Mulungu kahumula kutenda sang'hano zake zose mdizua da saba.”†

5 Na tena hana hanhu aho hachana Mulungu kolonga, “Hawengila hanhu hangu ha kuhumulila!”‡

§ 3:18 Mbuli zino zolawa mkitabu cha MHETA 14:1-35. * 4:3 Mbuli zino zolawa mkitabu cha ZABULI 95:11. † 4:4 Mbuli zino zolawa mkitabu cha MWANDUSO 2:2. ‡ 4:5 Mbuli zino zolawa mkitabu cha ZABULI 95:11.

⁶ Kwavija awo umwaka wauhulike Usenga Unogile wahumwa kwingila sama ya udulu wao, ila hanhu ha Mulungu ha kuhumulila hekigwa sama ya wanhu kwingila.

⁷ Milao bwando hamwande Mulungu keka zua diyagwe na kadikema, “Lelo” ahaja viyalongile kubitila Daudi, kamba viilongigwe,

“Kamba lelo muhahulika dizwi da Mulungu, sambimtende mioyo yenu kuwa midala.”§

⁸ Kwavija kamba Yoshua yahawagwelele wanhu mhumulo, Mulungu sambiyalonge kamba zua diyagwe da mhumulo ding'hali hadinakwiza.

⁹ Avo kuna kuhumula kuyagwe kwikigwe sama ya wanhu wa Mulungu.

¹⁰ Kwavija munhu yoyose yokwingila mmhumulo iyatulongele Mulungu vivija kolondigwa yahumule kutenda sang'hano zake, kamba Mulungu viyahumule kutenda sang'hano zake.

¹¹ Avo natutende kila kitudaha twingile mmhumulo ija, giladi sambiyoneke munhu yoyose yondayahumwe mkuwinza udulu wa Waislaeli.

¹² Kwavija mbuli ya Mulungu ina ugima tena ina mhiko. Ina ukali kubanza zele jojose dikanha kuno na kuno, yohoma na kuvigola moyo na loho, na kuvigola vipindi na uloto. Ina udaho wa kutagusa ngelegeza na sulukila za moyo.

¹³ Haduhu kinhu chondakifisigwe haulongozi wa Mulungu, ila vinhu vose vogubuligwa na kwikigwa hauhalangwe haulongozi wa meso

§ 4:7 Mbuli zino zolawa mkitababu cha ZABULI 95:7-8.

gake. Na tweye tose tolondigwa tulave mheta zetu ha heyo.

Yesu Mkulu wa Wakulu Wose wa Nhambiko Kubanza Wose

¹⁴ Avo, avija vituli na Mkulu wa Wakulu wose wa Nhambiko kubanza wose yengile kuulanga, Yesu Mwana wa Mulungu, natuinanahile ng'hani nhamanila ituilonga.

¹⁵ Kwavija Mkulu wa Wakulu wose wa Nhambiko itulinayo kautanga udonhi utulinao, kwavija heyo kabitila migayo yose itugaya tweye bila kutenda vilozo.

¹⁶ Avo natukikwenhukile kigoda cha undewa cha Mulungu wetu yali na ngekewa bila kudumba, giladi tubokele bazi na tupate ngekewa ya kututaza mkipigiti tuhailonda.

5

¹ Kila Mkulu wa Wakulu wose wa Nhambiko kasaguligwa kulawa mwa wanhu, na Mulungu kamsagula yatende sang'hano zake sama yao, kulava nhunza na nhosa za kukoma wang'onyo giladi vilozo vigeligwe kumgongo.

² Kwavija heyo mwenyego kalegela mmbuli bwando, avo kodaha kuhola ha awo iwabozi na awo wotenda vilozo.

³ Na kwavija heyo mwenyego kalegela mmbuli bwando avo kolondigwa yalave nhosa ya kukoma wang'onyo sama ya vilozo vake mwenyego vivija na sama ya wanhu wayagwe.

⁴ Haduhu munhu yosagula mwenyego hishima ino ya kuwa Mkulu wa Wakulu wose wa Nhambiko. Ila munhu kotendigwa kuwa Mkulu wa

Wakulu wose wa Nhambiko sama ya lukemo lwa Mulungu, kamba viyakalile Haloni.

⁵ Vivija Kilisto hasagule mwenyego hishima ya kuwa Mkulu wa Wakulu wose wa Nhambiko. Ila Mulungu kamulongela,

“Gweye iyo Mwanangu,
lelo nigaluka Tataako.”*

⁶ Vivija kalonga hanhu hayagwe,
“Kowa mkulu wa nhambiko wa gunge na gunge,
kamba Melikizedeki.”†

⁷ Yesu viyakalile muulumwengu uno, kakala yotambika na kupula mkumulilila Mulungu na dizwi kulu na mahozi ayo yodaha kumkombola kulawa mkudanganhika. Mulungu kamuhulika kwavija Yesu kakala yomuhishimila Mulungu.

⁸ Hata kamba kakala Mwana wa Mulungu, kaifundiza wende kubitila gaja gamgazile.

⁹ Viyagahumile gose, kawa mwanduso wa ukombola wa digunge ha awo womtogola.

¹⁰ Mulungu kamtenda heyo yawe Mkulu wa Wakulu wose wa Nhambiko kamba Melikizedeki.

Nzuma mwa awo Woileka Nhamanila

¹¹ Tuna vinhu bwando va kulonga mmbuli ino, ila vidala kuwapetela goya, kwavija mweye mwa wadala kuhulika.

¹² Kipigiti kino mweye molondigwa mfundize wanhu wayagwe, ila mng'hali mulonda munhu yawafundize mafundo ga ichanduso ga usenga wa Mulungu. Molondigwa mung'we matombo na sio mandia gazamile.

* 5:5 Mbuli zino zolawa mkitabu cha ZABULI 2:7. † 5:6 Mbuli zino zolawa mkitabu cha ZABULI 110:4.

¹³ Munhu yoyose yokong'ha yang'hali mdodo, hamanya ganogile ama gehile.

¹⁴ Mandia gazamile gosasaligwa sama ya wanhu wakangale, awo kubitila mafundo wapata utango wa kusambula gehile na ganogile.

6

¹ Avo natuchole kuulongozi kuna gamafundo gakangale na tugaleke kuchugu mafundo ga ichanduso ga Kilisto. Sambitwike kabili msingi wa mafundo ga kuleka mbuli zihile, na kumtologa Mulungu,

² mafundo ga ubatizo, kwikila makono, kuzuka kwa wanhu wadanganhike, na nhaguso ya digunge.

³ Na togatenda gano kamba Mulungu yahatutogoza.

⁴ Kwavija awo wakalile mmulangaza wa Mulungu na kuzilanza nhunza za kuulanga na kum'bokela Loho wa Mulungu,

⁵ na kuulanza unozi wa Usenga wa Mulungu na kuzilanza mhiko za ulumwengu ukwiza,

⁶ abaho, waileka nhamanila, havidahika kuwabweza giladi waleke viloza vao, kwavija hewo wenyego womuwamba kabili Mwana wa Mulungu mumsalaba na kumgela kinyala hauhalangwe.

⁷ Isi ija ing'wa mazi ga mvula iitoela mazua gose, na ija ilava mandia ha awo wailimile, yobokela motelo za Mulungu.

⁸ Ila isi ija yoteza miba na mbigili haipetigwa, na ya mdihonzolomo da kudukumizwa. Haki-mambukizo, yosomigwa.

⁹ Mbwiga zangu, hata kamba tuhalonga kamba vino, si kamba totogola kamba kuna mbuli zihile zitendeka mmwenu, ila totogola kamba motenda mbuli zinogile zilawa muukombola.

¹⁰ Mulungu kabule uzenzeleganye, na hadaha kuisemwa sang'hano yenu na noge dimmugusile vija vumuwatazile wanhu zake na vija vumgendelela kuwataza.

¹¹ Na tweye tolonda wose mmwanza wenu mgendelele kuwanogela wanhu wayagwe mbaka Mulungu vondagawakeme, giladi vinhu vumtamanila mngelegeza vilawilile.

¹² Hatulonda mweye muwe wakoka, ila tolonda muwege awo kubitila nhamanila na mwazaganyo wogahala ago gawailagane na Mulungu.

Kilagano cha Mulungu Kili na Ikweli

¹³ Mulungu viyekile kilagano na Ablaham, kaiduila mkuitambula heyo mwenyego, kwavija kukala haduhu yali mkulu kum'banza heyo giladi heyo yaiduilile kumwake,

¹⁴ kalonga, "Kweli, nokumoteza gweye na kukugwelela lukolo lukulu."*

¹⁵ Ablaham kazaganya, avo kabokela kija Mulungu kiyaailagane nayo.

¹⁶ Wanhu woiduilila ija yali mkulu kuwabanza hewo, na kiduilo kija chosindila kija kilongigwe na kumambukiza mbamila zose.

¹⁷ Vivija Mulungu viyalondile kuwalagusila wazazi gaja gawailagane na heyo, kawalagusila

* **6:14** Mbuli zino zolawa mkitabu cha MWANDUSO 22:17.

kamba heyo si wa kugalukagaluka, kasindila mkuiduila.

¹⁸ Avo Mulungu kalava vinhu vibili, tanhu kilagano chake abaho kiduilo chake. Vinhu vino vibili havigalukaga, kwavija havidahika Mulungu yavwize. Avo tweye tukimbilile kumwake togeligwa mhiko ng'hani kudigoga tamanilo dili haulongozi wetu.

¹⁹ Tuna tamanilo dino dili kamba nanga ya ugima wetu dili na mhiko na kutamanilwa. Ik-wingila mgati ya Hanhu Hang'alile ha Mulungu kubitila guo ditungikigwe.

²⁰ Avo Yesu katulongola kwingila haja sama yetu. Heyo katendigwa kuwa Mkulu wa Wakulu wose wa Nhambiko wa gunge na gunge, kamba Melikizedeki.

7

Mkulu wa Nhambiko Melikizedeki

¹ Melikizedeki kakala mndewa wa Salemu na mkulu wa nhambiko wa Mulungu Mkulu Ng'hani. Melikizedeki kaiting'hana na Ablaham kipigiti Ablaham viyakalile yobwela kulawa kuwahuma wandewa wane na kummoteza.

² Na Ablaham kamgwelela Melikizedeki zaka ya kila kinhu kiyapatile. Nhegulo ya mwan-duso wa twaga da Melikizedeki ikala "Mndewa Yalibule Uzenzeleganye," na abaho mndewa wa Salemu, dhegulo yake iyo "Mndewa wa Tindi-walo."

³ Haduhu munhu yolutambula lukolo lwa Melikizedeki ama tataake ama mamaake, haduhu munhu yoitambula mvumbuka yake ama ifa

yake. Heyo kalinga na Mwana wa Mulungu, na kogendelela kuwa mkulu wa nhambiko milongo yose.

⁴ Loleni viyali mkulu, hata muhenga wetu Ablaham kamgwelela zaka ya vinhu viyapatile kulawa kung'hondo.

⁵ Na awo wali wa lukolo lwa Lawi wali wakulu wa nhambiko woshulutizwa na Malagizo ga Musa kusola zaka kulawa mwa wanhu wa Israeli, kulawa mwa wanhu zao wenyego, hata kamba na hewo wolawa lukolo lwa Ablaham.

⁶ Melikizedeki hakalile munhu wa lukolo lwa Lawi, ila kasola zaka kulawa ha Ablaham na kummoteza Ablaham, ayo yabokele vilagano kulawa ha Mulungu.

⁷ Haduhu bamila, ija yomoteza kolondigwa yawe mkulu kubanza ija yomotezwa.

⁸ Mmbuli ya wakulu wa nhambiko zaka yosoligwa na wanhu wali na ng'huli za kudanganhika, ila mmbuli ya Melikizedeki zaka ikala isoligwa na ayo yali na ugima wa digunge kamba Nyandiko Zing'alile vuzilonga.

⁹ Munhu kodaha kulonga kamba Lawi mwenyego, ayo yobokela zaka, kaliha zaka ha Melikizedeki kubitila Ablaham,

¹⁰ kwavija Melikizedeki viyaiting'hane na Ablaham, Lawi kakala mgati ya lukuli lwa Ablaham Tataake, nhegulo yake kakala hanavumbuka.

¹¹ Kamba mnhongo wa ukulu wa nhambiko wa Lawi wabule king'hwaso kwavija Malagizo ga Musa gawavikila wanhu kubitila mnhongo uno, habali kukala kung'hali kulondigwa mkulu wa nhambiko iyagwe yeze kulawa mumnhongo

wa ukulu wa nhambiko wa Melikizedeki na sio kulawa mumnhongo wa ukulu wa nhambiko wa Haloni?

¹² Kwavija kamba kuhawa na mgaluko mumnhongo wa ukulu wa nhambiko, basi vivija kolondigwa kuwe na mgaluko Mmalagizo ga Musa.

¹³ Na mkulu wetu wa nhambiko, ayo mbuli zino zimulonga, kolawa mumtala uyagwe, na haduhu munhu hata imwe kulawa mumtala wake yasang'hanike sang'hano ya ukulu wa nhambiko.

¹⁴ Itangika kamba Mndewa wetu kalawa mumtala wa Yuda, na Musa hamtambule munhu yoyose kulawa mumtala uno yawe mkulu wa nhambiko.

Mkulu wa Nhambiko Iyagwe Yalingile na Melikizedeki

¹⁵ Na gaja gatulongile gabule kifiso, kamba mkulu wa nhambiko iyagwe yalingile na Melikizedeki kalawilila,

¹⁶ ayo yatendigwe kuwa mkulu wa nhambiko si sama ya ndagizi ilawa Mmalagizo ga Musa ilonga kamba mkulu wa nhambiko kolondigwa yalawe mulukolo lwa Lawi kamba wahenga zake, ila katendigwa na mhiko za ugima zilibule nziga.

¹⁷ Kwavija Nyandiko Zing'alile zolonga, "Gweye iyo mkulu wa nhambiko ulibule nziga, mumnhongo wa ukulu wa nhambiko wa Melikizedeki."*

¹⁸ Ndagizi ya umwaka ikigwa hamgwazo kwavija ikala ikonhoke na hailondigwa na wanhu.

* **7:17** Mbuli zino zolawa mkitabu cha ZABULI 110:4.

19 Kwavija Malagizo ga Musa hagatendile kinhu chochose kiwebule king'hwaso. Na sambi tamanilo dinogile ng'hani kubanza dija da umwaka divika, na kubitila hijo tokwenhuka behi na Mulungu.

20 Mbuli ino itendigwa na kiduilo cha Mulungu, ila wayagwe watendigwa kuwa wakulu wa nhambiko bila kiduilo chochose.

21 Ila Yesu katendigwa kuwa mkulu wa nhambiko na kiduilo, haja Mulungu viyamulonge,

“Mndewa keka kilagano mkuiduila,
na hagalula ngelegeza zake.

‘Gweye iyo mkulu wa nhambiko ulibule nziga.’ ”†

22 Sama ya kiduilo kino, Yesu kagaluka kingilambago cha lagano dinogile ng'hani kubanza dija da ichanduso.

23 Uhaleka gano, wakulu wa nhambiko wa umwaka wakala bwando, kwavija wakala wodanganhika, avo imwe yahadanganhika kosaguligwa iyagwe giladi yasole hanhu ha ija yadanganhike.

24 Ila kwavija Yesu kokala gunge na gunge, sang'hano yake ya ukulu wa nhambiko yokala milongo yose.

25 Avo heyo kodaha kuwakombola kabisa awo womcholela Mulungu kubitila heyo, kwavija mazua gose heyo kokala yowatambikila hewo.

26 Kwavija ilumba tweye tuwe na Mkulu wa Wakulu wose wa Nhambiko kamba ino, munhu

† 7:21 Mbuli zino zolawa mkitababu cha ZABULI 110:4.

yang'alile, yalibule mbuli ihile, yalekile kunyolo-doswa na kinhu chochose, yali kutali na vilozo, na yenuligwe uchana kubanza ulanga.

²⁷ Halingile na wakulu wa wakulu wa nhambiko wayagwe. Heyo halondigwa tanhu kulava nhosa mazua gose sama ya vilozo vake mwenyego na abaho sama ya vilozo va wanhu. Kalava nhosa imwe, mwanza umwe mkipigiti chake chose ahaja viyailavile mwenyego.

²⁸ Kwavija Malagizo ga Musa gowasagula wanhu wazabuzigwe wawe wakulu wa wakulu wose wa nhambiko, ila kiduilo kizile hachugu cha Malagizo kimsagula Mwana, ayo yalekile kuhungula hanhu milongo yose.

8

Yesu Iyo Mkulu Wetu wa Wakulu Wose wa Nhambiko

¹ Kinhu kikulu mmbuli zino zitulonga icho kino, tuna Mkulu wa Wakulu wose wa Nhambiko ayo yakalile mumkono wa ukulume wa ikigoda cha undewa cha Mulungu yali na yenzi kili kuu-langa,

² ayo yosang'hanika Hanhu Hang'alile, mdi-hema da ikweli da kuiting'hanila diwambigwe na Mndewa, na sio diwambigwe na munhu.

³ Wakulu wa Wakulu wose wa Nhambiko wasaguligwa walave nhosa ya vinhu na nhosa ya kuchinja wang'onyo, avo na Mkulu wa Wakulu wose wa Nhambiko itulinayo vivija kalondigwa yawe na kinhu cha kulava.

⁴ Kamba yahawile muisi, sambiyawe mkulu wa nhambiko, kwavija kuna wakulu wa nhambiko

wolava nhosa mkugawinza Malagizo ga Musa vugalonga.

⁵ Wosang'hanika hana Ihanhu Hang'alile Ng'hani, aho kuli na mwigo na sisila da kija kili kuulanga. Kino kicho kilamso cha Musa kuzumigwa viyakalile behi na kudizenga dihema da kuiting'hanila, yolongeligwa, "Lola utende kila kinhu kamba vija vuulagusiligwe kuja kudigongo."*

⁶ Ila sambi Yesu kagweleligwa sang'hano ya ukulu wa nhambiko izamile ng'hani kubanza yao hewo, kamba vudili lagano diyekile hagatigati ya Mulungu na wanhu zake vudizamile ng'hani kubanza Lagano da Umwaka, kwavija dilola ng'hani vilagano vinogile ng'hani.

⁷ Kamba lagano dija da ichanduso dihawile bule ving'hwaso, sambidilondigwe lagano da ikabili.

⁸ Ila Mulungu kona gehile mwa wanhu zake avo kalonga,

"Mazua gokwiza, kolonga Mndewa,
vondaniditende lagano da isambi na wanhu
wa Israeli hamoja na wanhu wa Yuda.

⁹ Si kamba lagano dija dinitendile na wahenga zao
kipigiti vuniwagogile mkono kuwalava ku-
lawa muisi ya Misili.

Kwavija hawadigogile lagano jangu,
avo niwaleka, kolonga Mndewa.

¹⁰ Na dino dijo lagano dondanitende na wanhu wa Israeli

* 8:5 Mbuli zino zolawa mkitababu cha KUHALLAWA 25:40.

mkipigiti chondakize, kolonga Mndewa.
Nogeka malagizo gangu mngelezeza zao
na kugandika mmioyo yao.

Nowa Mulungu wao,
na hewo wowa wanhu zangu.

¹¹ Haduhu yondayamfundize miyage
ama kuilongela,
'Mtange Mndewa.'

Kwavija wose wokwiza kunitanga,
songela mdodo mbaka mkulu.

¹² Nokugela kumgongo kuhonyela kuwahonyele,
na siza kukumbukila vilozo vao."[†]

¹³ Mkudikema lagano dino "Lagano da Isambi,"
nhegulo yake iyo ino, kadilonga dija da
ichanduso kamba kipigiti chake kibita avo
hadilondigwa na wanhu. Na kamba kipigiti
chake kibita basi mkipigiti kidodo hamwande
dopotela.

9

Nhambiko ya Muisi na Nhambiko ya Kuulanga

¹ Lagano da ichanduso dikala na ndagizi mn-
hambiko na vivija dikala na hanhu ha kutambik-
ila hano muisi.

² Hema da kuiting'hanila dikala na magati
mabili. Mdigati da ichanduso kukala na kinala
cha kwikila kiwenge, meza, na mikate ing'alile
ikigwe muimeza. Gati dino dikemigwa Hanhu
Hang'alile.

³ Kuchugu cha guo ditungikigwe kukala na gati
da ikabili dikemigwe Hanhu Hang'alile Ng'hani,

[†] 8:12 Mbuli zino zolawa mkitababu cha YELEMIA 31:31-34.

⁴ dikalile na kilingo cha kulavila nhosa cha zahabu cha kufushila ubane na sanduku da lagano digubikigwe na zahabu. Sanduku dino da lagano dikala na kombe da zahabu dimemile mana mgati yake, fimbo ya Haloni ikalile na nzukila, na zija zimbamha mbili za mabwe zandikigwe ndagizi longo dimwe za lagano.

⁵ Uchana ya sanduku dino da lagano kukala na makelubi* wali na yenzi wogubika hanhu ha kusegezelwa vilozo na sisila jao. Ila hatudaha kusimulila ng'hani mbuli zino.

⁶ Vinhu vose vuvikalile vikigwe kamba vino, mazua gose wakulu wa nhambiko wengila mgati da ichanduso kusang'hana sang'hano zao za nhambiko.

⁷ Ila Mkulu wa Wakulu wose wa Nhambiko iiyeka yokwingila mgati da ikabili, na heyo kokwingila mwanza umwe muna umulao umwe, na kokwingila na mulopa awo wondayaulave sama yake mwenyego na sama ya vilozo va wanhu viwatendile bila kuvitanga.

⁸ Mmbuli ino Loho wa Mulungu kotugubulila kamba nzila ya kwingilila Hanhu Hang'alile Ng'hani haivuguke kipigiti hema da kuiting'hanila da ichanduso vudikalile dimile.

⁹ Ino iyo ningo ya kipigiti kino kitulinacho. Yolagusa kamba nhunza zikalile zilavigwa na wang'onzo wakalile wachinjigwa havidahile kung'aliza udaho wa wanhu wa kusambula gehile na ganogile,

¹⁰ ila ikala mbuli ilolile ng'hani kuja na kung'wa

* **9:5 Makelubi** iyo vinhu vilumbigwe na Mulungu vili kuulanga vili na mabawa.

na sona bwando za kuing'aliza, mbuli za lukuli zitendeke mbaka kipigiti cha Mulungu kuvitenda vinhu vose viwe va sambu kivitenda.

¹¹ Ila Kilisto keza kamba Mkulu wa Wakulu wose wa Nhambiko wa vinhu vinogile vija vili hano. Hema da kuiting'hanila doynosang'hanika mgati yake kulu kubanza dija da ichanduso na dina vinhu vose, hema dija haditendigwe na munhu, na hadili muulumwengu uno.

¹² Kengila Hanhu Hang'alile Ng'hani mwanza umwe, na hengile na mulopa wa menhe ama ng'ombe, ila kengila na mulopa wake mwenyego, avo kaugula ukombola wa digunge sama yetu.

¹³ Mulopa wa menhe na ng'ombe na tozi da bogwa da mwanang'ombe wonyunyiziligwa mwa awo wanyolodoke na kuwang'aliza, avo woneke wang'ala mng'huli zao.

¹⁴ Kilisto, ayo kubitila Loho wa digunge kailava heyo mwenyego ha Mulungu bila kuwa na kinhu kihile. Mianza mingahi mulopa wake woung'aliza udaho wetu wa kusambula gehile na ganogile kulawa mmbuli zitugalila ifa, giladi tumtambikile Mulungu mwene ugima?

¹⁵ Sama ya mbuli ino Kilisto iyo mgombeleza wa lagano da isambi, giladi awo wakemigwe na Mulungu wabokele kilagano cha uhazi wa digunge, kwavija Kilisto kadanganhika giladi kuwakombola kulawa m'vilozo vitendeke mdi-lagano da ichanduso.

¹⁶ Mmbuli ya lupwilili lwa ugozi wa vinhu va munhu, yolondigwa itangike kamba munhu yandike lupwilili luja kesha kudanganhika,

¹⁷ kwavija lupwilili lwa ugozi wa vinhu lwabule mhiko kipigiti munhu yalwandike yang'hali mgima, ila lokwiza kupata mhiko haja von-dayadanganhike.

¹⁸ Kino kicho kilamso hata lagano da ichanduso hadisongile bila mulopa.

¹⁹ Kwavija Musa viyaipetile kila ndagizi mwa wanhu wose kulingana na vugalagize Malagizo ga Musa, kasola mulopa wa ng'ombe na wa menhe hamoja na mazi na kukinyunyizila ikitabu na kuwanyunyizila wanhu wose, mkuvubika mijusu midung'hu ya ng'hondolo na matambi ga hisopo.

²⁰ Kalonga, "Uno uwo mulopa wa lagano ajo Mulungu diyawalagize mweye mdigoge."[†]

²¹ Vivija Musa kavinyunyizila mulopa via vose visang'hanike mnhambiko na dihema.

²² Kweli kabisa kulingana na Malagizo ga Musa, vinhu behi na vose ving'alizwa na mulopa, na bila mulopa haduhu kugeligwa kumongo kwa vilozo.

Nhosa ya Kilisto Yosegeza Vilozi

²³ Vinhu vino vikwiga vinhu va kuulanga volondigwa ving'alizwe na nhosa kamba ino. Ila vinhu va kuulanga venyego volonda nhosa inogile ng'hani.

²⁴ Kwavija Kilisto hengile Hanhu Hang'alile Ng'hani hatendigwe na makono ga wanhu, aho halingile kamba hanhu hang'alile ng'hani ha kuulanga, ila kengila kuulanga kwenyego, ako sambu kema haulongozi wa Mulungu sama yetu.

[†] 9:20 Mbuli zino zolawa mkitabuni cha KUHALLAWA 24:8.

²⁵ Mkulu wa Wakulu wose wa Nhambiko wa Wayahudi kokwingila Hanhu Hang'alile Ng'hani kila mulao na mulopa wa wang'onyo, ila Kilisto hengile kuulanga kuilava nhosa heyo mwenyego mianza bwando,

²⁶ ihawile hivo Kilisto yahalondigwe kugaya mianza bwando songela kulumbigwa kwa ulumwengu. Ila sambi kalawilila mwanza umwe mkipigiti cha kimambukizo giladi yavisegeze vilozo kubitila kuilava nhosa heyo mwenyego.

²⁷ Kamba vija munhu viyolondigwa kudanganhika mwanza umwe, imala abaho nhaguso,

²⁸ avo Kilisto kalavigwa nhosa mwanza umwe giladi yavisegeze vilozo va wanhu bwando. Kokwiza mwanza wa ikabili, si sama ya kuvisegeza vilozo va wanhu ila kuugala ukombola ha awo womulolela.

10

¹ Kwavija Malagizo ga Musa gakala sisila da vinhu vinogile vikwiza na sio vinhu venyego. Sama ya kilamso kino havidahika kuwatenda wawe bule vilozo awo womkwenhukila Mulungu na nhosa zizija ziibwelela bila kuziga mulao kwa mulao havidahika kusuluzwa!

² Kamba wanhu wakalile womtambikila Mulungu wakala wang'alizwe kweli kulawa m'vilozo vao, sambiwaiyone wana vilozo, na nhosa zose zihazigile.

³ Ila nhosa zino zowakumbusa vilozo vao mulao kwa mulao.

⁴ Kwavija mulopa wa songolomi wa ng'ombe na menhe haudaha kusegeza vilozo.

⁵ Avo Kilisto viyezile muulumwengu uno, kamulongela Mulungu,
“Nhosa za kuchinja wang'onyo na nhosa za vinhu huzilondile,
ila lukuli luunigwelele lulo luulonda nikulavile.

⁶ Hunogeligwe na nhosa za kulukuza,
na hunogeligwe na nhosa za kusegeza vilozo.

⁷ Abaho nilonga, ‘Nabaha, Mulungu,
kugatenda gaja gakunogele,
kamba vinyandikiligwe Mzinyandiko
Zing'alile.’ ”*

⁸ Tanhu kalonga, “Nhosa za kuchinja wang'onyo na nhosa za vinhu, nhosa za kulukuza na nhosa za kusegeza vilozo huzilonda tena hunogelwe nazo,” hata kamba ving'hali vilavigwa kulingana na Malagizo ga Musa.

⁹ Abaho, kongeza, “Nabaha, niza kusang'hana gaja goulonda.” Avo Mulungu kosegeza Lagano da Umwaka na hanhu hake kokwika lagano da sambu.

¹⁰ Kwavija Yesu Kilisto kasang'hana gaja gayamulondile Mulungu kutenda, tweye tose tung'alizwa kulawa m'vilozo kubitila nhosa ya lukuli lwake ilavigwe mwanza umwe sama ya wanhu wose.

¹¹ Kila mkulu wa nhambiko kotenda sang'hano yake kila zua, na kulava nhosa iilingile mi-anza bwando, ila nhosa zino hazidaha kusegeza vilozo.

¹² Ila Kilisto viyailavile mwanza umwe nhosa imwe ikala ilumbile milao yose sama ya vilozo, kakala hasi kumkono wa ukulume wa Mulungu.

* **10:7** Mbuli zino zolawa mkitabu cha ZABULI 40:6-8.

¹³ Songela kipigiti kija kobeta Mulungu yaweke wadumuka zake hasi ya magulu gake.

¹⁴ Kwavija sama ya nhosa imwe kawasuluza awo wasuluzwe vilozo vao.

¹⁵ Vivija na Loho wa Mulungu kolava usindila wake mmbuli ino. Tanhu kolonga,

¹⁶ “Dino dijo lagano dondanitende na hewo kipigiti chondakize.

Nokwika malagizo gangu mmioyo yao,
na kugandika mnzonzi zao,” Mndewa ka-
longa.[†]

¹⁷ Abaho, kongeza, “Sikumbukila vilozo vao na mbuli zao zihile.”[‡]

¹⁸ Avo vilozo na mbuli zao zihile vihageligwa kumgongo, nhosa ya kusegeza vilozo hailondigwa.

Natumkwenhukile Mulungu

¹⁹ Avo, ndugu zangu, tuna ugangamalo mkulu wa kwingila Hanhu Hang'alile Ng'hani sama ya ifa ya Yesu.

²⁰ Kubitila ifa yake, Yesu kavugula nzila ya sambu ilava ugima kubitila guo ditungikigwe Mng'anda ya Mulungu, ichola Hanhu Hang'alile Ng'hani.

²¹ Na avija vituli na mkulu wa nhambiko mkulu yotawala ng'anda ya Mulungu,

²² avo natumkwenhukile Mulungu na mioyo ilibule uzenzeleganye na nhamanila ituitangile goya, na mioyo yetu ing'alizwe kulawa muudaho

[†] **10:16** Mbuli zino zolawa mkitabhu cha YELEMIA 31:33. [‡] **10:17** Mbuli zino zolawa mkitabhu cha YELEMIA 31:34.

wetu wihile wa kusambula gehile na ganogile, na tuzisuluze ng'huli zetu na mazi gang'alile.

²³ Natudigoge ng'hani tamanilo dituditogole bila kudungwadungwa, kwavija Mulungu itwikile nayo kilagano kabule uzenzeleganye.

²⁴ Na tugelegeze vija vitudaha kuiswagiza twetwe kwa twetwe kuwa na noge na kutenda ganogile.

²⁵ Sambimuleke kuiting'hana, kamba viwotenda wanhu wayagwe, ila natuigangamize, kamba vumkona zua da nhaguso da mmabehi.

²⁶ Tuhagendelela kutenda vilozo giladi kuno twishile kuibokela ilimu ya kweli, haduhu nhosa iyagwe yoyose yondaisegeze vilozo,

²⁷ ila kinhu kisigale kicho kino, kubeta na kingudemo nhaguso yondaize na moto ukalika awo wondauwalambite wadumuka wa Mulungu.

²⁸ Munhu yoyose yagadulukile Malagizo ga Musa hameso ga wasindila wabili ama wadatu kakomigwa bila koneligwa bazi.

²⁹ Mokwagiza nhaguso ng'hali kiasi gani yoolondigwa yaipate munhu yam'bojage Mwana wa Mulungu na magulu gake, ayo yaautendile mulopa wa lagano uja umng'aliza heyo uwe kamba kinhu haking'alile, na ayo yamuligile Loho wa Mulungu ayo yotonela bazi tweye?

³⁰ Kwavija tumtanga ija yalongile, "Sang'hano ya kubwelezela si yenu mweye, ila yangu nie, no-liha,"§ na vivija ilingigwa, "Mndewa kowatagusa

§ 10:30 Mbuli zino zolawa mkitabuni cha NG'HUMBUKILA YA TOLATI 32:35.

wanhu zake.”*

³¹ Munhu kamba ino yahalagalila mmakono ga Mulungu yali na ugima, kodumba ng'hani!

³² Gelegezeni gaja gawalawilile mweye umwaka kipigiti vum'bokele Usenga wa Mulungu, mgazigwa na vinhu bwando, ila mweye mgangamala.

³³ Kipigiti kiyagwe mkala muligigwa hameso ga wanhu na kugazigwa, na kipigiti kiyagwe hamudumbile kukala hamoja na awo wawaten-dele mbuli hizo.

³⁴ Muwonela bazi waja wakalile mkifungo, na vum'bokonywe vinhu venu, mwazaganya mku-deng'ha, kwavija m'vitanga kamba mng'hali na vinhu bwando va muloho vinogile ng'hani von-davikale milongo yose.

³⁵ Avo sambimuuleke mgangamalo wenu kwavija wowagalila nhunza ng'hulu.

³⁶ Kwavija molondigwa mwazaganye, giladi mgatende gaja gamnogele Mulungu na kubokela gaja Mulungu gayailagane namwe.

³⁷ Kamba Nyandiko Zing'alile vuzilonga,
“King'hali kipigiti kidodo,
na ayo yokwiza kokwiza,
na hakawilila.

³⁸ Ila wanhu zangu walibule uzenzeleganye wokala mnhamanila,
na munhu yoyose yobwela kukisogo,
moyo wangu haunogelwa nayo.”†

* **10:30** Mbuli zino zolawa mkitabhu cha NG'HUMBUKILA YA TOLATI 32:36; ZABULI 135:14. † **10:38** Mbuli zino zolawa mkitabhu cha HABAKUKI 2:3-4.

39 Tweye hatuli mmwanza wa awo wobwela kukisogo ama awo wapotele, ila twa mmwanza wa awo wali na nhamanila na wakomboligwe.

11

Kumtamanila Mulungu

¹ Avo nhamanila nhegulo yake iyo kweli ya kija kitutamanila na lugubulo lwa gaja gatuleka kugona.

² Sama ya nhamanila wahenga zetu wato-goligwa na Mulungu.

³ Tweye tuvitanga kamba ulumwengu ulumbigwa na nhamanila kubitila mbuli ya Mulungu, avo gaja gotukona gatendigwa kulawa m'vinhu vileka koneka.

⁴ Sama ya nhamanila Abeli kamulavila Mulungu nhosa inogile kum'banza Kaini. Kubitila mbuli ino katogoligwa kuwa munhu yalibule uzenzeleganye, na Mulungu mwenyego kazitogola nhosa zake. Kadanganhika, ila kubitila nhamanila yake, tokiifunza mbaka lelo.

⁵ Nhamanila iyo imtendile Henoko sambiyadanganhike, ila kasoligwa na kugaligwa uchana ha Mulungu. Haduhu munhu yamonile kwavija Mulungu kamsola. Henoko kipigiti hanasoligwa, kapetigwa kamba munhu yamnogege Mulungu.

⁶ Haduhu munhu yodaha kumnogela Mulungu bila nhamanila, kwavija kila munhu yokwiza ha Mulungu kolondigwa yatogole kamba Mulungu kabaho na kowamoteza awo womzahila.

⁷ Nhamanila iyo imtendile Nuhu yaihulike nzuma ya mbuli zikwiza ziyalekile kuzona. Kamtogola Mulungu na kutenda safina iyo imkombole heyo na mulango wake, hakimambukizo ulumwengu utagusigwa, na Nuhu kapetigwa na Mulungu kuwa mwende sama ya nhamanila iyakalile nayo.

⁸ Nhamanila iyo imtendile Ablaham yatogole, ahaja viyalongeligwe na Mulungu yasegele yachole kuna iisi iyamduilile kamba komgwelela iwe uhazi wake. Kasegela kulawa muisi yake mwenyego bila kuvimanya kuja koyochola.

⁹ Sama ya nhamanila Ablaham kakala muihema muisi ya uhenza Mulungu iyekile nayo kilagano. Vivija milao ya hamwande Isaka na Yakobo, awo wakalile muihema kamba viyakalile Ablaham, wabokela uhazi kamba uno.

¹⁰ Kwavija Ablaham kakala yobeta Wambo dili na misingi ya digunge, dibunigwe na kuzengigwa na Mulungu.

¹¹ Nhamanila iyo imtendile Ablaham yawe tata, hata kamba kakala m'vyele ng'hani na Sala mwenyego ikala havidahika kupata mwana. Kamtogola Mulungu kamba kakivikiza kilagano chake.

¹² Hata kamba Ablaham kakala m'vyele ng'hani, kulawa munhu ino imwe wavumbuka wanhu bwando kamba nhondo za kuulanga vuzilibule mheta, na kamba misenga ya mumgwazo wa ibahali viilibule mheta.

¹³ Wanhu wose wano wadanganhika kuno wali na nhamanila bila kubokela kilagano chao,

ila wachona kilagano chao kutalitali na kuki-deng'hela. Watogola kamba hewo wakala wahlenza na wabita nzila hano muulumwengu.

¹⁴ Wanhu wolonga mbuli kamba zino wolagusa kamba wozahila isi yao wenyego.

¹⁵ Hewo hawakalile wogendelela kugelegeza isi iwailekile. Kamba wahatendile avo, wahabweleganye.

¹⁶ Ila wakala woibeta isi inogile ng'hani, isi ya kuulanga. Na Mulungu honile kinyala kukemigwa Mulungu wao, kwavija kawatendela wambo dinogile ng'hani kuulanga sama yao.

¹⁷ Nhamanila imtenda Ablaham yamulave Isaka kipigiti Mulungu viyamgezile. Ablaham kakala imwe wa awo wabokele kilagano, hata avo katogola kumulava nhosa mwanage yali yeyeka,

¹⁸ hata kamba Mulungu kamulongela, "Lukolo lunikile kilagano nagwe kolupata kubitila Isaka."*

¹⁹ Ablaham kakala yogelegeza kamba Mulungu kodaha kumzusa munhu kulawa mkudanganhika, na kamba vija viyalongile, kampata Isaka mwanage kulawa mkudanganhika.

²⁰ Nhamanila iyo imtendile Isaka yawamoteze Yakobo na Esau, yowapetela vija vondawawe mazua ga haulongozi.

²¹ Nhamanila iyo imtendile Yakobo yawamoteze wana wose wa Usufu kipigiti viyalondile kudanganhika. Na kamtambikila

* **11:18** Mbuli zino zolawa mkitabu cha MWANDUSO 21:12.

Mulungu kuno yasagamile fimbo yake ya kutembelela.

²² Nhamanila iyo imtendile Usufu yawalongele Waislaeli wokwiza kusegela kulawa Misili kipigiti viyakalile behi na kudanganhika na kuwalongela vija vowolondigwa wamzike.

²³ Nhamanila iyo iwatendile tata na maaake Musa wamfise heyo milenge midatu songela viyavumbuke kwavija wamona mwana ija kakala yanogile ng'hani, na hawadumbile kugadulukila malagizo ga mndewa wa isi ya Misili.

²⁴ Nhamanila iyo imtendile Musa kipigiti viyakulile yaleme kukemigwa mwana wa biti Falao.

²⁵ Kasagula kugaya hamoja na wanhu wa Mulungu kubanza kunogelwa na umwilile wa vilozo mkipigiti kiguhi.

²⁶ Kakala yogelegeza kamba vinoga kugeligwa kinyala sama ya Kilisto kubanza kupata ugoli wose wa Misili, kwavija meso gake galola kuulongozi kuna inhunza ya kumwande.

²⁷ Nhamanila iyo imtendile Musa yasegele Misili bila kudumba lusango lwa mndewa wa isi ya Misili. Heyo habwelile kuchugu kwavija kamona Mulungu ayo yoleka koneka na meso.

²⁸ Nhamanila iyo imtendile Musa yaisongeze Pasaka na ndagizi ya kubaka mulopa mzinyivi giladi msenga wa Mulungu wa kuulanga yagweleligwe udaho wa kukoma sambiyawakome wana wa udele wa Waislaeli.

²⁹ Nhamanila iyo iwatendile wanhu wakanhize Bahali Indung'hu kamba wobita muisi inyalile,

ila Wamisili viwagezile kutenda avo, wadanganhikila mmazi.

³⁰ Nhamanila iyo itendile konhi da wambo da Yeliko digwe, kipigiti wanhu viwamambukize kudizunguluka mazua saba.

³¹ Sama ya nhamanila Lahabu, ija imtwanzi yakalile yotenda ugoni ndwanga, hakomigwe na awo wamdulukile Mulungu kwavija kawabokela goya visepi.

³² Avo nilonge choni? Kipigiti kimala cha kuwapetela mbuli za Gidioni, Balaka, Samsoni, Yefta, Daudi, Samweli, na wahokozi,

³³ awo kubitila nhamanila wazihuma ndewa, wasegeza uzenzeleganye, na wabokela gaja gawailagane na Mulungu. Wainuniza milomo ya simba,

³⁴ wauzima moto ukwaka, wahonyokwa na ng'hali za mizele, na udonhi wao ugaluka mhiko. Wawa wanhu wene mhiko kuna ing'hondo na kuwahuma asikali wa isi za kutali.

³⁵ Watwanzi wawabokela wanhu zao wadanganhike wazusigwe na kuwa wagima kabili.

Wanhu wayagwe wagazigwa, na walema kufunguligwa, giladi wapate mzuso unogile ng'hani.

³⁶ Wayagwe watendeligwa uponela na kulanhigwa na hata kufungigwa na minyolo na kugeligwa mkifungo.

³⁷ Wakomigwa mkutoigwa na mabwe, wakanhigwa na misumeno, wakomigwa na mizele, watembele kuno wavalile mikwembe ya menhe na ng'hondolo, wakala wakumbulu, wagazigwa, na watendeligwa gehile.

³⁸ Wanhu wano wakala wanogile ng'hani na ulumwengu haulumbile kukala na wanhu wano. Wazungulukazunguluka muluwala na mmigongo, muna zimhango na mmikolongo ya isi.

³⁹ Wanhu wano wose wapata nhogolwa inogile sama ya nhamanila yao, hata avo haduhu hata munhu imwe mmwanza wao yapatile kija ki-wailagane na Mulungu.

⁴⁰ Kwavija Mulungu kakala yogesa kinhu kinogile ng'hani sama yetu tweye, avo woleka kuhungula hanhu kipigiti vondatuleke kuhungula hanhu.

12

Mulungu Tataetu

¹ Kwavija vutuzungulukwe na dale kulu da wasindila kamba dino, avo natwike hamgwazo kila kinhu kituzuila na kila kilozo kitunamata himahima, na tukimbile na mwazaganyo mkimbilo Mulungu uyawikile haulongozi wetu.

² Meso getu gamulole Yesu, heyo yawile waichanduso na waikimambukizo mnhamanila yetu. Sama ya deng'ho diyekiligwe kuja kuyakalile yochola, kawazaganya msalaba bila kugelegeza kinyala chake. Sambu kakala hasi kumkono wa ukulume wa kigoda cha undewa cha Mulungu.

³ Mgelegezeni ayo yazaganye ubezi kamba uno kulawa mwa wanhu wene vilozo, giladi sambimdonhe na kubogoyoka umoyo.

⁴ Kuiyoha kumuiyoha sama ya kuvilema vilozo hamunaiyoha kuvikila kudanganhika.

⁵ Na muisemwa mbuli za kuwagangamiza Mulungu ziyawalongele mweye kamba wanage?

“Mwanangu, sambiuza buze mulanhu wa Mndewa,

na sambu bogoyoke umoyo haja
vondayakukomhokele.

⁶ Kwavija Mndewa komzuma munhu yoyose yamnogele,

na komulanha munhu yoyose iyoumtogola
kuwa mwanage.”*

⁷ Yazaganyeni gaja gomgaya kamba tata viyoumtoa mwanage. Migayo yenu yolagusa kamba Mulungu kowatendela vija vilondigwa kuwatendela wanage. Vino hana mwana yalekile kulanhigwa na tataake?

⁸ Kamba hulanhigwe kamba viwali wana zake wose, basi nhegulo yake gweye huli mwanage wa ikweli, ila kwa mwana wa halamu.

⁹ Tata zetu wa kiunhu wotulanha na towahishimila, avo tolondigwa tumuhishimile ng'hani Tata wetu wa muloho giladi tuwe na ugima!

¹⁰ Tata zetu wa kiunhu watulanha mkipigiti kiguhi, kamba viwonile vinoga kumwao, ila Mulungu kotulanha sama ya kutulondela tweye ganogile, giladi tuupate ung'azi wake.

¹¹ Tuhalanhigwa, tokona usungu mkipigiti kija na sio umwilile. Ila kwa vovose vija, kumwande awo walanhigwe wohuna nhunza ya kukala ukazi wa kuwa bule uzenzeleganye uli na tindiwalo.

Ndagizi na Nzuma

* **12:6** Mbuli zino zolawa mkitabu cha LONZI 3:11-12.

¹² Avo, inuleni makono genu gadonhile, na gageleni mhiko mavindi genu gogudema!

¹³ Gendeleleni kutembela mnzila igoloke giladi yali na mgulu ulemale sambiyasiguke ila yahonyigwe.†

¹⁴ Kaleni na wanhu wose mditindiwalo, na mkale ukazi ung'alile, kwavija haduhu munhu yondayamone Mndewa kamba hakalile vino.

¹⁵ Teganyeni sambim'bweleganye kuchugu kulawa mngekewa ya Mulungu. Munhu sambiyagaluke m'biki wa usungu, ukula na kusongeza migayo bwando ilawa muna isumu uulinayo.

¹⁶ Sambikuwe na munhu mgoni ama yaleka kumnogela Mulungu kamba Esau, ayo sama ya mandia ga laka imwe, kaguza hanhu ha uhazi wa kuvumbuka wa ichanduso.

¹⁷ Kamba vum'vitangile, hakimambukizo viyalondile kuhala motelo zino, kalemigwa, kwavija hapatile nafasi ya kuvileka vilozo vake, hata kamba kaizahila na mahozi.

¹⁸ Mweye ham'bitile kuna Idigongo da Sinai didaha kukwasika, dikwaka moto, na ham'bitile mdiziza, ham'bitile mdigiogio na mdikukuzumbi,

¹⁹ ham'bitile kuna imhalati ilila, na ham'bitile kuna idizwi ajo wanhu wahadihulika hawalonda kudihulika kabili kamba wanhu wa Israeli viwabitile.

²⁰ Kwavija hawadahile kwazaganya ndagizi iwagweleligwe, ilonga, "Hata kamba mng'onyo yahakikwasa ikigongo, kolondigwa yatoigwe na mibwe mbaka yadanganhike."‡

† 12:13 Mbuli zino zolawa mkitabu cha LONZI 4:26. ‡ 12:20 Mbuli zino zolawa mkitabu cha KUHALLAWA 19:12-13.

21 Mbuli zija zoneka zikala zidumbiza ng'hani avo Musa kalonga, "Nie nogudema na nokona bwembwe!"§

22 Ila mweye m'bita kuna Idigongo da Sayuni, m'bita Yelusalemu ya kuulanga, wambo da Mulungu mwene ugima, na m'bita mmaalufu kwa maalufu ga wasenga wa Mulungu wa kuulanga mumting'hano umemile ndeng'helelo.

23 M'bita mdale da wana wa udele wa Mulungu, avo matwaga gao gandikigwe kuulanga, na m'bita ha Mulungu, ayo yowatagusa wanhu wose, na m'bita muloho wa wanhu walibule uzenzeleganye yali kuulanga ayo sambi ya-tendigwe yaleke kuhungula hanhu.

24 M'bita ha Yesu, ayo yali mgombezezi wa lagano da isambi, na m'bita mmulopa umizigwe, uja ulonga mbuli zinogile kubanza mbuli za mulopa wa Abeli.

25 Avo, teganyeni, sambimuleme kumtegeleza ayo yolonga namwe. Awo walemile kumtegeleza ayo yawalongele usenga wa Mulungu muu-lumwengu hawahonyokwe, avo kamba na tweye tuhamuhindikila kisogo ayo yolonga kulawa ku-ulanga hatuhonyokwa.

26 Kipigiti kija dizwi jake ditigisa isi, ila sambi keka kilagano yolonga, "Noitigisa isi mwanza wa ikabili na sio isi iyyeka ila vivija na ulanga."*

27 Ulonzi uno ulonga, "mwanza wa ikabili," wolagusa kamba vinhu vilumbigwe votigiswa na

§ 12:21 Mbuli zino zolawa mkitababu cha NG'HUMBUKILA YA TOLATI 9:19. * 12:26 Mbuli zino zolawa mkitababu cha HAGAI 2:6.

kusegezwa, avo vinhu vondavileke kutigisigwa vosigala.

²⁸ Avo natulave hewela, kwavija tobokela undewa uja haudaha kutigisika. Natumuheweze Mulungu na kumtambikila mnzila yondaimnogegele na hishima na kidumbo.

²⁹ Kwavija Mulungu wetu iyo moto usakaza.[†]

13

Kumnogeza Mulungu

¹ Gendeleleni kuinogela wenyego kwa wenyego kamba ndugu.

² Sambimwisemwe kuwabokela wahlenza mzikae zenu, kuna wanhu watendile vino na wawabokela wasenga wa Mulungu wa kuulanga bila kuvimanya.

³ Sambimuwasemwe awo wali mkifungo kamba vija mwa mkifungo hamoja na hewo, na awo wogazigwa kamba vija mogazigwa hamoja na hewo.

⁴ Kuisola na kuhishimilwe na wanhu wose, na watwanzi sambiwawe vizenzeleganye ha wambigalo zao, na wambigalo vivija, kwavija Mulungu kowatagusa wagoni na wanhu wose washalati.

⁵ Sambimnogelwe na hela, na mwenelwe na kija kimulinacho, kwavija Mulungu kalonga, "Siwaleka mweye mwiyeke, na siwasa."^{*}

⁶ Avo tolonga bila kudumba kamba, "Mndewa iyo yonitaza,

[†] 12:29 Mbuli zino zolawa mkitabu cha NG'HUMBUKILA YA TOLATI 4:24.

^{*} 13:5 Mbuli zino zolawa mkitabu cha NG'HUMBUKILA YA TOLATI 31:6.

sidumba.

Munhu konhenda choni?"†

⁷ Wagelegezeni wakulu zenu waja wawapete-
leni usenga wa Mulungu. Gagelegezeni ganogile
gose gawatendile muugima wao, na mwigie
nhamanila yao.

⁸ Yesu Kilisto iyo iija mayo, lelo, na mazua gose.

⁹ Sambimuhembeluswe na mafundo gogose
gamulekile kugatanga, kwavija vinoga moyo
ugeligwe mhiko na ngekewa ya Mulungu na sio
na ndagizi za vakuja azo zilekile kuwataza awo
wozigoga.

¹⁰ Tweye tuna kilingo cha kulavila nhosa
acho wakulu wa nhambiko wosang'hanika mdi-
hema da kuiting'hanila hawatogozwa kuja nhosa
yoyose ilavigwa mkilingo hicho.

¹¹ Mkulu wa Wakulu wose wa Nhambiko
kougala mulopa wa wang'onyo Hanhu Hang'alile
Ng'hani giladi yaulave uwe nhosa ya kusegeza
vilozo, ila zing'huli za iwang'onyo zolukuzwa
hanze ya ing'hambi.

¹² Sama ya kilamso kino Yesu vivija
kadanganhika hamgwazo wa idiwambo giladi
yawang'alize wanhu kulawa m'vilozo vao na
mulopa wake.

¹³ Avo natuchole kuyali heyo kunze ya
ing'hambi, na tusangile kinyala chake.

¹⁴ Kwavija hano muisi twabule wambo dikala
gunge na gunge sama yetu, avo tozahila wambo
dondadize.

† 13:6 Mbuli zino zolawa mkitababu cha ZABULI 118:6-7.

¹⁵ Avo natugendelele kumulavila Mulungu nhosa za nhogolwa mazua gose kubitila Yesu, malawililo ga milomo itogole twaga jake.

¹⁶ Sambimwisemwe kutenda ganogile na kuisangila vinhu na waenu, kwavija Mulungu konogelwa na nhosa kamba zino.

¹⁷ Wategelezeni waja wowalongoza na mtende gaja gowolonga, kwavija wogonelela sama yenu kamba wanhu wondawalave mheta za sang'hano zao ha Mulungu. Wategelezeni giladi sang'hano yao iwe ndeng'ha, na sambiiwe nhwanganiko kumwao, kwavija kamba wahatwanganika, havinoga kumwenu.

¹⁸ Tutambikileni kwavija tuvitanga kamba tuna udaho ung'alile wa kusambula gehile na ganogile, na tosulukila kutenda mbuli zinogile mazua gose.

¹⁹ Nowayalalila ng'hani mnhambikile giladi Mulungu yanibweze hima kumwenu.

Nhambiko ya Kimambukizo

²⁰ Mulungu yali na tindiwalo, ayo yamzusile Mndewa wetu Yesu, ayo yali mchungu mkulu wa ng'hondolo kubitila mulopa wake wa lagano da digunge,

²¹ yawagwelele mweye vinhu vose va kutenda gaja gamnoge, na kubitila Yesu Kilisto yatu-tendele moyo wa kutenda gaja gomnogela heyo, yenzi iwe kumwake milongo yose. Amina.

Mbuli za Kimambukizo

²² Avo, ndugu zangu, nowayalalila mtegeleze goya usenga uno wa kuwagangamiza, kwavija lupwilili luno luniwandikile hauli mtali.

²³ Nolonda mweye m'vitange kamba ndugu yetu Timoteo kalawa mkifungo. Kamba ya-halopola kuvika, vondanize kumwenu, nokwiza na heyo.

²⁴ Walamseni awo wowalongoza hamoja na wanhu wose wa Mulungu. Ndugu zetu kulawa Italia wowalamsa.

²⁵ Ngekewa ya Mulungu iwe hamoja na mweye mose.

Bibilia ya Kizalamo
The Holy Bible in the Kizalamo language of Tansania:
Zaramo: Bibilia ya Kizalamo

copyright © 2023 Pioneer Bible Translators

Language: Kizalamo

Contributor: Pioneer Bible Translators

New Testament is a revision of: Zaramo New Testament: © 2020 The Word for the World International and © 2020 Pioneer Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution Share-Alike license 4.0.

You have permission to share and redistribute this Bible translation in any format and to make reasonable revisions and adaptations of this translation, provided that:

You include the above copyright and source information.

If you make any changes to the text, you must indicate that you did so in a way that makes it clear that the original licensor is not necessarily endorsing your changes.

If you redistribute this text, you must distribute your contributions under the same license as the original.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

Note that in addition to the rules above, revising and adapting God's Word involves a great responsibility to be true to God's Word. See Revelation 22:18-19.

2025-05-20

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 20 May 2025 from source files dated 20 May 2025

e0f3dd7e-0d75-5634-98da-5eb2cfec0f20